

روابط اجتماعی پیش از اصلاحات ارضی

۵ آذر ۱۴۰۳ ساعت ۱۹:۰۰

در ابتدای دهه چهل شمسی (شصت میلادی)، وسعت زمین‌های کشاورزی نزدیک به دوازده میلیون هکتار بود که هفت میلیون هکتار آن زیر کشت و پنج میلیون هکتار آن در حال آیش بود. ۷۰ درصد این زمین‌های کشاورزی در دست مالکان بزرگ یا متوسط بود.

شکل مالکیت زمین و روابط اجتماعی تا قبل از اصلاحات ارضی با مشکلات عدیده و نابرابری‌های زیادی میان زمینداران و افراد فاقد زمین برخوردار بود. علیرغم آنکه رضاشاه نیز در دوره خود مدعی تغییراتی در این زمینه بود؛ اما عملاً تا اواخر دهه ۱۳۳۰ تغییر خاصی در این زمینه به وجود نیامده بود. به طور کلی مالکیت زمین در این دوره عبارت بود از:

«در ابتدای دهه چهل شمسی (شصت میلادی)، وسعت زمین‌های کشاورزی نزدیک به دوازده میلیون هکتار بود که هفت میلیون هکتار آن زیر کشت و پنج میلیون هکتار آن در حال آیش بود. ۷۰ درصد این زمین‌های کشاورزی در دست مالکان بزرگ یا متوسط بود. مالکان، کشاورزان و روستاییان تولید کننده، روستاییان فاقد زمین و سه بخش اساسی و عمده طبقات اجتماعی در این حوزه را تشکیل می‌دهند: طبقه اول زمین‌داران بزرگ دولتی، خصوصی و صاحبان زمین‌های سلطنتی بودند. طبقه دوم، کشاورزانی بودند که زمین نداشتند و روزگار خود را با کار در زمین دیگران می‌گذراندند و طبقه سوم، کارگران کشاورزی بودند که به صورت روزانه یا فصلی به فعالیت در مناطق روستایی مشغول می‌شدند. سطح زندگی این افراد، پایین بود و به دلیل نداشتن جا مکانی معین، در هر جایی که می‌توانستند، ساکن می‌شدند و از این رو به «خوش نشین معروف» بودند. به مالکان بزرگ، کشاورزان تولید کننده، کشاورزان بی‌زمین و چند گروه اجتماعی دیگر از جمله: واسطه‌ها، بازرگانان کوچک و صنعتگران، عشایر و نمایندگان کلی ادارات مختلف دولتی را باید افزود. مالکان بزرگ که در شهرها زندگی می‌کردند، اغلب به طبقات آریستوکرات متصل بودند و بیش از آن که دل مشغولی اداره اصولی املاک خویش و شرایط زندگی روستاییان را داشته باشند، به سود و درآمد خود می‌اندیشیدند و رسیدگی به مسائل روستاییان و املاک را به واسطه‌ها سپرده بودند. واسطه‌ها نمایندگان مالک بودند و زمینه‌های لازم را برای سوددهی مناسب و اداره املاک فراهم می‌آوردند کشاورزان نیز اغلب با این واسطه‌ها سرو کار داشتند.»

منبع: حمیدرضا ملک محمدی، از توسعه لرزان تا سقوط شتابان: توسعه اقتصادی، نظامی و بی‌ثباتی ساسی رژیم پهلوی دوم

(۱۳۵۷- ۱۳۴۷) تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱، صص ۳۸-۳۷

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/49909/ارضى-اصلاحات-پيش-اجتماعي-روابط/>